

NASLEDNIČKO UVERENJE (*ERBSCHEIN*) U NEMAČKOM PRAVU

Za sticanje nasledničkog svojstva u nemačkom pravu nije potrebna konstitutivna sudska odluka, jer zaostavština ex lege prelazi na naslednika u trenutku ostaviočeve smrti. Da bi olakšalo nasledniku dokazivanje njegovog svojstva, nemačko pravo predviđa ustanovu nasledničkog uverenja (Erbschein). To je uverenje o naslednom pravu i veličini naslednog dela koje nasledniku na njegov zahtev izdaje ostavinski sud. Funkciju koju u nemačkom pravu ima nasledničko uverenje, u srpskom pravu vrši ostavinsko rešenje. Autor analizira vrste nasledničkih uverenja, sudski postupak za njihovo izdavanje, kao i pravna dejstva koja se odnose na pretpostavku tačnosti i zaštitu pouzdanja savesnih pribavilaca u tačnost nasledničkog uverenja. Posebna pažnja posvećena je ukazivanju na razlike između nemačkog nasledničkog uverenja i srpskog ostavinskog rešenja.

Ključne reči: *Nasledničko uverenje (Erbschein).*

– Nasleđivanje. – Ostavinsko rešenje. – Ostavinski postupak.

I – Uvod

U nemačkom pravu važi princip *ipso iure* nasleđivanja.¹ Zaostavština prelazi na naslednika po sili zakona u trenutku ostaviočeve smrti.² Za prelazak zaostavštine na naslednika nije neophodna nikakva aktivnost pretendenta na nasleđe, niti suda. Po tome se nemačko pravo razlikuje od austrijskog, gde je za sticanje zaostavštine neophodno da pretendent na nasleđe da pozitivnu naslednu izjavu (*Erbantrittserklärung*) i da od ostavinskog suda ishoduje donošenje odluke o uručanju nasledstva (*Einantwortung*).³ Pošto u nemačkom pravu za sticanje zaostavštine nije

¹ O načelu *ipso iure* nasleđivanja u nemačkom pravu, vidi umesto svih: K. Muscheler, *Universalsukzession und Vonselbsterwerb: die rechtstechnischen Grundlagen des deutschen Erbrechts*, Tübingen 2002, 141 i dalje.

² Vid. § 1922, st. 1 Građanskog zakonika (*Bürgerliches Gesetzbuch – BGB*): „Smrću jednog lica (otvaranje nasleđa) prelazi njegova imovina (zaostavština) kao celina na jedno ili više drugih lica (naslednici).”

³ Vid. R. Fucik, *Das neue Verlassenschaftsverfahren*, Wien 2005, 4.

potrebna konstitutivna sudska odluka, u praksi može biti sporno ko je postao naslednik i koliko iznosi njegova nasledna kvota.⁴ Da bi naslednik mogao da se u pravnom prometu legitimiše kao ostaviočev univerzalni sukcesor, ostavinski sud mu na njegov zahtev izdaje nasledničko uverenje – *Erbschein*.

Srpsko pravo je još 1955. godine napustilo austrijski sistem prelaska zaostavštine na naslednike i prihvatilo načelo *ipso iure* nasleđivanja.⁵ Funkciju koju u nemačkom pravu ima nasledničko uverenje, u srpskom pravu vrši ostavinsko rešenje. Između ostavinskog rešenja i nasledničkog uverenja postoje razlike koje nisu zanemarljive. Ukazivanje na te razlike može predstavljati značajan teorijski doprinos trenutnom radu na reformi srpskog građanskog prava, kao i polazište za otvaranje diskusije o potrebi usklađivanja pravila srpskog ostavinskog postupka sa materijalnim naslednim pravom.

II – Pojam i funkcije nasledničkog uverenja

Nasledničko uverenje se definiše kao uverenje o naslednom pravu i veličini naslednog dela koje nasledniku na njegov zahtev izdaje ostavinski sud (§ 2353 BGB). Nasledničko uverenje ima trostruku funkciju u pravnom prometu. To su: 1° funkcija publiciteta, 2° dokazna funkcija i 3° funkcija zaštite pouzdanja savesnih sticalaca.⁶

1. – Funkcija publiciteta

Funkcija publiciteta sastoji se u tome što nasledničko uverenje omogućuje svome imaoocu da se prema trećim licima ili organima vlasti legitimiše kao univerzalni sukcesor određenog ostavioca.⁷ Da bi naslednik mogao *de facto* da zauzme ostaviočevo mesto u pravnom prometu (na primer, da podigne novac sa ostaviočevog računa u banci, da naplati dug od ostaviočevog dužnika ili da se upiše u javne registre), neophodno je da ostale učesnike uveri u svoj naslednopravni položaj. Najlakši način da to učini jeste podnošenje nasledničkog uverenja.⁸ Zahvaljujući nasledničkom uverenju

⁴ O praktičnim problemima koji nastaju usled toga što kod *ipso iure* nasleđivanja nedostaje element publiciteta, vid. C. Ahrens, „Sicherheit und Schutz der Erbschaft“, *Handbuch des Erbrechts* (Hrsg. R. Hausmann, G. Hochloch), Berlin 2010, 1245.

⁵ Bliže o tome, vid. B. Poznić, „Raspravljjanje zaostavštine“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 3/1955, 257 i dalje.

⁶ O pravopolitičkoj funkciji nasledničkog uverenja, vid. umesto svih: K. Muscheler, *Erbrecht*, Tübingen 2010, II, 1698-1699.

⁷ Vid. C. Ahrens, 1260; C. T. Ebenroth, *Erbrecht*, München 1992, 696.

⁸ Upor. M. Reinicke, „Besondere Verfahrensarten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (klassischer Bereich)“, *Lexikon des Zivilverfahrensrechts* (Hrsg. G. Lücke, H. Prütting), Neuwied/Kriftel

naslednik ne mora svaki put kada preduzima neku radnju u pogledu dobara iz zaostavštine da podrobno dokazuje svoje svojstvo univerzalnog sukcesora.⁹

Naslednik nije dužan da se legitimiše nasledničkim uverenjem.¹⁰ Nemački sudovi stoje na stanovištu da dužnik nije ovlašćen da isplatu duga poveriočevom nasledniku uslovi prezentovanjem nasledničkog uverenja.¹¹ Naprotiv, on mora da plati dug i onom poveriočevom nasledniku koji svoje nasledničko svojstvo dokazuje notarskim testamentom.¹² Od ovog pravila moguće je izuzetak kada poverilac i dužnik ugovorom predvide da se isplata duga može izvršiti poveriočevim naslednicima samo ako podnesu nasledničko uverenje.¹³ Takođe, prilikom uknjižbe naslednik, po pravilu, nasledničkim uverenjem dokazuje da je univerzalni sukcesor zemljišnoknjižnog prethodnika. Izuzetak je moguće kada je osnov pozivanja na nasleđe notarski testament, odnosno ugovor o nasleđivanju.¹⁴ Tada je nasledniku za uknjižbu dovoljno da podnese notarsku ispravu o pravnom poslu *mortis causa*.¹⁵ Jedino u slučaju kada iz sadržine notarskog testament, odnosno ugovora o nasleđivanju proističe ozbiljna sumnja u njihovu punovažnost, od naslednika se može zahtevati da priloži nasledničko uverenje.¹⁶

2. – Dokazna funkcija

Nasledničko uverenje stvara pretpostavku da licu koje je označeno kao naslednik pripada nasledno pravo i da ne postoje druga ograničenja osim

1989, 23: „Ko ne može nasledničkim uverenjem da dokaže svoj pravni položaj naslednika, on je praktično u nemogućnosti da učestvuje u pravnom prometu u pogledu predmeta iz zaostavštine.“

⁹ Vid. M. Harder, I. Kroppenberg, *Grundzüge des Erbrechts*, Neuwied/Kriftel 2002, 238.

¹⁰ Vid. D. Leipold, *Erbrecht*, Tübingen 2010, 254.

¹¹ U tom smislu, vid. odluku nemačkog Saveznog vrhovnog suda (*Bundesgerichtshof* – BGH): XI ZR 311/04, 7. VI 2005, *Neue Juristische Wochenschrift*, 38/2005, 2779 i dalje.

¹² Bliže o tome, vid. T. Starke, „Erbnachweis durch notarielles Testament“, *Neue Juristische Wochenschrift*, 44/2005, 3184 i dalje.

¹³ Vid. W. Schlüter, *Erbrecht*, München 2000, 212. Opšti uslovi poslovanja banaka (*Allgemeine Geschäftsbedingungen der Banken*) u tački 5 predviđaju da nakon smrti klijenta banka može od njegovih naslednika zahtevati da podnesu nasledničko uverenje.

¹⁴ Nemačko pravo predviđa da se ugovor o nasleđivanju zaključuje u formi notarske isprave. Bliže o tome, vid. D. Đurđević, „Uvođenje ugovora o nasleđivanju u srpsko pravo“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 2/2009, 194.

¹⁵ Vid. § 35, st. 1 Zemljišnoknjižnog zakona (*Grundbuchordnung* – GBO). Isto važi i za upis u registar brodova (*Schiffsregister*). Vid. § 41, st. 1 Zakona o registru brodova (*Schiffsregisterordnung*).

¹⁶ H. Schröder, T. Meyer, „Eröffnetes notarielles Testament versus Erbschein – Zum Regelfall des Nachweises der Erbenstellung“, *Neue Juristische Wochenschrift*, 45/2006, 3254 i dalje.

onih koja su navedena (§ 2365 BGB). U tome se ogleda njegova dokazna funkcija. Po svojoj pravnoj prirodi pretpostavka tačnosti nasledničkog uverenja je oboriva pravna pretpostavka (*Rechtsvermutung*).¹⁷ Reč je o pretpostavci koja se neposredno odnosi na postojanje, odnosno nepostojanje nekog pravnog odnosa.¹⁸ S obzirom da je reč o oborivoj pretpostavci, zainteresovano lice može osporavati njenu tačnost svim dokaznim sredstvima (dokaz o protivnom – *Beweis des Gegenteils*).¹⁹

Pretpostavka tačnosti nasledničkog uverenja ispoljava se u dva vida: pozitivnom i negativnom.²⁰ Pozitivna pretpostavka odnosi se na postojanje naslednog prava i veličinu naslednog dela. Nasledničko uverenje ne predstavlja osnov za pretpostavku da određena dobra pripadaju zaostavštini.²¹ Iz negativne pretpostavke proističe da ne postoje naslednopravna ograničenja (da nije imenovan potonji naslednik, niti izvršilac testamenta) ukoliko nisu navedena u nasledničkom uverenju. Međutim, izdavanje nasledničkog uverenja ne stvara pretpostavku o nepostojanju obligacionih tereta na zaostavštini (legati, nalozi, obaveza isplate nužnog dela).²²

Pretpostavka tačnosti ima poseban značaj u parničnom postupku jer dovodi do obrta tereta dokazivanja.²³ Za slučaj da se u parničnom postupku ne može sa izvesnošću razjasniti da li je jedno lice ostaviočev naslednik (*non liquet* situacija), ako postoji nasledničko uverenje sudija će presuditi kao da je utvrdio postojanje naslednog prava.²⁴ Sledstveno tome, pretpostavka tačnosti može dejstvovati u korist, ali i na uštrb naslednika čije je nasledno pravo posvedočeno nasledničkim uverenjem.²⁵ Kada naslednik sudskim putem ostvaruje neko pravo iz zaostavštine prema trećem licu koje se brani

¹⁷ G. Baumgärtel, *Handbuch der Beweislast im Privatrecht – Band II: BGB Sachen-, Familien- und Erbrecht, Recht der EG, UN-Kaufrecht* (Hrsg. G. Baumgärtel, H.-W. Laumen), Köln-Berlin 1999, 1314.

¹⁸ Za razliku od činjeničnih pretpostavki gde pravni poredak uzima da postoji činjenica na kojoj se zasniva neko pravo, pravne pretpostavke neposredno upućuju na postojanje određenog subjektivnog prava. Bliže o tome: L. Rosenberg, K. H. Schwab, P. Gottwald, *Zivilprozessrecht*, München 2010, 631.

¹⁹ H. Rohlfiing, *Deutscher Erbrechtskommentar* (Hrsg. M. Große-Wilde, P. Ouart), Köln 2010, 1091.

²⁰ C. Ahrens, 1261; W. Schlüter, 211.

²¹ D. Olzen, *Erbrecht*, Berlin 2009, 326.

²² C. T. Ebenroth, 706.

²³ W. Brehm, *Freiwillige Gerichtsbarkeit*, Stuttgart-München 2009, 266; C. T. Ebenroth, 705.

²⁴ O značaju pravnih pretpostavki za raspodelu tereta dokazivanja: D. Leipold, *Beweislastregeln und gesetzliche Vermutungen - insbesondere bei Verweisungen zwischen verschiedenen Rechtsgebieten*, Berlin 1966, 99-100.

²⁵ C. T. Ebenroth, 705; R. Frank, *Erbrecht*, München 2003, 225.

tako što tvrdi da tužilac nije ostaviočev univerzalni sukcesor (na primer, tuži ostaviočevog dužnika za naplatu duga, a ovaj tvrdi da tužilac nije poveriočev naslednik i predlaže da se tužbeni zahtev odbije), nasledničko uverenje koristi nasledniku jer teret dokazivanja prevaljuje na njegovog protivnika. Ne stekne li sud ubeđenje o pravom stanju stvari, uzeće da je tužilac poveriočev naslednik i usvojiće tužbeni zahtev. Ali, ako poverilac radi naplate svog potraživanja tuži lice koje je u nasledničkom uverenju označeno kao dužnikov naslednik, a tuženi se brani tako što osporava da je univerzalni sukcesor tužiočevog dužnika, pretpostavka tačnosti nasledničkog uverenja dejstvuje na uštrb naslednika. Teret dokazivanja pada na lice koje je u nasledničkom uverenju označeno kao naslednik. U *non liquet* situaciji, sud će uzeti da je tuženi dužnikov naslednik i usvojiće tužbeni zahtev.

Pretpostavka tačnosti nasledničkog uverenja ima poseban značaj i u zemljišnoknjižnom postupku. GBO u § 35 predviđa da se nasleđivanje dokazuje nasledničkim uverenjem. To znači da zemljišnoknjižni sud sme i mora da se pouzda u nasledničko uverenje i da nije dužan da ispituje njegovu tačnost.²⁶ Međutim, ako su zemljišnoknjižnom sudu poznate činjenice za koje je očigledno da ih ostavinski sud nije uzeo u obzir i iz kojih proističe netačnost izdatog nasledničkog uverenja, on će odbiti predlog za uknjižbu.²⁷

3. – Načelo pouzdanja u tačnost nasledničkog uverenja

Za nasledničko uverenje važi načelo pouzdanja (*öffentlicher Glaube*). Tim načelom štite se interesi savesnih učesnika u pravnom promentu koji od naslednika označenog u nasledničkom uverenju pribavljaju neko pravo iz zaostavštine.²⁸ BGB u § 2366 predviđa da ako je neko putem pravnog posla pribavio predmet iz zaostavštine, pravo na takvom predmetu ili oslobođenje od prava koje pripada zaostavštini, i to od onoga koji je u nasledničkom uverenju označen kao naslednik, onda se u korist pribavioca uzima da je sadržina nasledničkog uverenja tačna. U praksi se može dogoditi da ostavinski sud izda netačno nasledničko uverenje, tj. da u nasledničkom uverenju kao naslednik bude označeno neko drugo lice, a ne ono koje je zaista postalo univerzalni sukcesor. Takav naslednik naziva se prividnim naslednikom (*Scheinerbe*).²⁹ Na primer, ako neko falsifikuje ostaviočev testament i tako ishoduje izdavanje nasledničkog uverenja, on će biti prividni naslednik. Načelo pouzdanja u nasledničko uverenje omogućuje savesnom licu koje je od prividnog naslednika pribavilo neki predmet iz zaostavštine

²⁶ E. Schilken, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen* (Hrsg. J. von Staudinger), Berlin 1997, § 2365, Rn 17 (u daljem tekstu: Staudinger/Schilken).

²⁷ T. Kipp, H. Coing, *Erbrecht*, Tübingen 1990, 572; Staudinger/Schilken, § 2365, Rn 17.

²⁸ Vid. H. Brox, *Erbrecht*, Köln – Berlin 2003, 351.

²⁹ Vid. W. Schlüter, 212.

da ima isti pravni položaj kao da je stupilo u pravni odnos sa stvarnim naslednikom.³⁰ Kada prividni naslednik, koji poseduje nasledničko uverenje, zaključi ugovor o cesiji, potraživanje prelazi na savesnog cesionara. Nastupaju ista pravna dejstva kao da je cesionar zaključio ugovor o cesiji sa pravim poveriočevim naslednikom. Pravi poveriočev naslednik ne može od dužnika zahtevati isplatu duga.³¹

Pouzdanje u tačnost nasledničkog uverenja uživa zaštitu samo ako je pribavilac savestan. Načelo pouzdanja u nasledničko uverenje ne važi: 1° ako je pribaviocu bilo poznato da je ono netačno i 2° ako je znao da je ostavinski sud naložio povlačenje nasledničkog uverenja (§ 2366 BGB). Pribavilac se smatra nesavesnim samo onda kada je znao da je nasledničko uverenje netačno. Prema jednodušnom stanovištu nemačkih autora,³² svojstvo savesnog pribavioca priznaje se čak i onom licu koje je usled grube nepažnje propustilo da sazna za netačnost nasledničkog uverenja.³³

U teoriji je sporno da li pribavilac prividnog naslednika uživa zaštitu i onda kada *de facto* nije znao za postojanje i sadržinu nasledničkog uverenja (na primer, pribavio je od prividnog naslednika neku stvar iz zaostavštine, a da pri tom nije izvršio uvid u nasledničko uverenje). Najveći broj autora³⁴ na ovo pitanje daje pozitivan odgovor, jer smatraju da zakonodavac pouzdanje u tačnost nasledničkog uverenja vezuje isključivo za to što je ono izdato.³⁵ Prema pristalicama mišljenja koje je ostalo u manjini,³⁶ zaštita poverenja podrazumeva postojanje saznanja o okolnostima na kojima se to poverenje zasniva. Međutim, ovaj argument je osporavan kroz komparaciju sa načelom pouzdanja u zemljišne knjige: kao što za pouzdanje u zemljišnu knjigu nije neophodno da pribavilac proverava ko je upisan, tako se i za primenu načela

³⁰ Vid. D. Medicus, *Bürgerliches Recht*, Köln-Berlin, 1999, 406.

³¹ Primer naveden kod: D. Leipold (2010), 263-264.

³² C. T. Ebenroth, 708; R. Frank, 228; D. Leipold (2010), 259.

³³ Ovakvo široko postavljen pojam savesnog pribavioca opravdan je ako se ima u vidu da nasledničko uverenje izdaje ostavinski sud po sprovedenom vanparničnom postupku i da je neprimereno zahtevati od lica koje se oslonilo na sudski akt da proverava njegovu tačnost. U tom smislu, vid: T. Kipp, H. Coing, 573; U. von Lübtow, *Erbrecht*, Berlin 1971, II, 1027.

³⁴ U tom smislu: C. Ahrens, 1262; W. Brehm, 267; C. T. Ebenroth, 708; R. Frank, 229; D. Leipold (2010), 259-260; M. Löhnig, Köln - Berlin 2007, 148; D. Medicus (1999), 406.

³⁵ Među pristalicama ovog shvatanja ostalo je sporno da li je za primenu načela pouzdanja u tačnost nasledničkog uverenja potrebno da kod pribavioca postoji svest o tome da preduzima pravni posao povodom prava iz zaostavštine. O različitim shvatanjima, vid. S. Parodi, „Die Maßgeblichkeit der Kenntnis vom Erbschein für einen gutgläubigen Erwerb einer beweglichen Sache nach § 2366 BGB“, *Archiv für die civilistische Praxis*, 3-4/1985, 363 i dalje.

³⁶ U tom smislu: C.-W. Canaris, *Die Vertrauenshaftung im deutschen Privatrecht*, München 1971, 508; S. Parodi, 362 i dalje.

pouzdanja u tačnost nasledničkog uverenja ne traži da pribavilac bude upoznat sa njegovom sadržinom.³⁷

Načelo pouzdanja u nasledničko uverenje primenjuje se i onda kada je onome, koji je u nasledničkom uverenju označen za naslednika, izvršena činidba na osnovu prava iz zaostavštine (§ 2367 BGB). Na primer, savesni ostaviočev dužnik oslobađa se obaveze kada isplati dug prividnom nasledniku koji poseduje nasledničko uverenje. Na taj način obligacija se gasi, tako da pravi poveriočev naslednik ne može od dužnika zahtevati isplatu duga.³⁸ Pored toga, načelo pouzdanja u nasledničko uverenje omogućuje prividnom nasledniku da savesno treće lice oslobodi od obaveza prema zaostavštini.³⁹ Na primer, obaveza se gasi ako savesni ostaviočev dužnik zaključi ugovor o oprostima duga sa licem koje je u nasledničkom uverenju označeno za poveriočevog naslednika.

Uprkos tome što postoji nasledničko uverenje, savesni saugovornik prividnog naslednika ne može imati bolji položaj od onog koji bi imao da je zaključio ugovor sa pravim naslednikom.⁴⁰ Princip pouzdanja u tačnost nasledničkog uverenja, sam po sebi, ne dovodi do toga da savesni pribavilac na osnovu ugovora sa prividnim naslednikom stekne pravo koje nije pripadalo ostaviocu.⁴¹ Ovim principom zaštićeno je samo poverenje savesnog pribavioca u naslednopravni položaj njegovog saugovornika, a ne i u sastav zaostavštine.⁴² Na primer, ako prividni naslednik otuđi prsten koji je ostavilac ukrao, savesni pribavilac neće steći svojinu.⁴³ Pri tome je irelevantno to što je prividni naslednik označen u nasledničkom uverenju kao ostaviočev univerzalni sukcesor. Ukradeni prsten ne ulazi u sastav zaostavštine, tako da pribavilac ne bi stekao svojinu ni da je zaključio ugovor sa pravim naslednikom.⁴⁴

³⁷ Vid. U. von Lübtow, II, 1028.

³⁸ Primer naveden kod: R. Frank, 229.

³⁹ M. Löhnig, 147.

⁴⁰ U tom smislu: H. Brox, 358; D. Medicus, „Besitz, Grundbuch und Erbschein als Rechtsscheinträger“, *Juristische Ausbildung*, 5/2001, 298.

⁴¹ L. Michalski, *BGB – Erbrecht*, Heidelberg 2001, 421.

⁴² D. Leipold (2010), 259; D. Medicus (2001), 298; W. Schlüter, 212.

⁴³ Primer naveden kod: H. Brox, 358.

⁴⁴ Ovakvo rešenje proističe iz § 935 BGB, koji isključuje sticanje svojine od nevlasnika u slučaju kada je stvar ukradena sopstveniku. Rešenje bi bilo drugačije da nije reč o krađi, već da je ostavilac stekao državinu na prstenu tako što ga je uzeo na poslugu i nije ga vratio. U toj situaciji dozvoljeno je sticanje od nevlasnika na osnovu § 932 BGB. Sledstveno tome, savesni pribavilac mogao bi zaključenjem ugovora sa prividnim naslednikom da stekne pravo koje nije pripadalo ostaviocu. Takav ishod nastaje kao posledica kumulativne primene dva pravna instituta: pravilom o sticanju od nevlasnika (§ 932 BGB) prevazilazi se to što stvar nije pripadala ostaviocu, dok načelo pouzdanja u tačnost nasledničkog uverenja (§ 2366 BGB)

Načelo pouzdanja u nasledničko uverenje ima veliki pravno-politički značaj jer sprečava da „zaostavština bude blokirana”.⁴⁵ Nakon smrti ostavioca uvek može postojati veća ili manja sumnja u pogledu toga ko je postao njegov naslednik. Kada ne bi važno načelo pouzdanja u nasledničko uverenje, treća lica bi se uzdržavala od toga da sa naslednikom stupaju u pravne odnose povodom predmeta iz zaostavštine. Bez pouzdanja u tačnost nasledničkog uverenja treća lica bi bila izložena riziku da pravi univerzalni sukcesor ospori njihovu transakciju ukoliko se kasnije ispostavi da je njihov saugovornik bio samo prividni naslednik.⁴⁶

U srpskom pravu ne postoji načelo pouzdanja u tačnost ostavinskog rešenja. Savesno lice koje je pribavilo pravo iz zaostavštine od naslednika označenog u ostavinskom rešenju, može izgubiti to pravo ako se docnije utvrdi da ostavinski sud nije pravilno rasvetlio naslednopravne posledice ostaviočeve smrti. Kada prividni naslednik otuđi neku stvar iz zaostavštine trećem licu, pravi naslednik je ovlašćen da od trećeg lica zahteva predaju te stvari. Zaštita savesnog pribavioca prostire se onoliko koliko to dozvoljavaju pravila o održanju i o sticanju od nevlasnika.⁴⁷

III. – Sadržina i vrste

1. – Sadržina

Sadržina nasledničkog uverenja uređena je zakonom. U nasledničkom uverenju mora da stoji ko je naslednik, a ako je iza ostavioca ostalo više univerzalnih sukcesora, neophodno je da se navede koliko iznose njihove nasledne kvote (§ 2353 BGB). Takođe, nasledničko uverenje mora da sadrži sva ograničenja naslednikovog prava da raspolaže predmetima iz zaostavštine. Takva ograničenja postoje kada je predviđena fideikomisarna supstitucija i kada je postavljen izvršilac testamenta.

Ukoliko je predviđena fideikomisarna supstitucija (*Nacherbschaft*),⁴⁸ nasledničko uverenje koje se izdaje prethodnom nasledniku (*Vorerbe*) mora da sadrži naznačenje da je određen potonji naslednik (*Nacherbe*), podatke o potonjem nasledniku i podatke o supstitucionom slučaju (*Nacherbfall*). Ako

nadomešćuje to što prenosilac nije pravi ostaviočev naslednik. U tom smislu, vid. L. Michalski, 421.

⁴⁵ Vid. K. Muscheler (2010), II, 1702.

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ Vid. O. Antić, Z. Balinovac, *Komentar Zakona o nasleđivanju*, Beograd 1996, 577.

⁴⁸ O fideikomisarnoj supstituciji u nemačkom pravu, vid. D. Đurđević, „Pravni položaj prethodnog naslednika“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 1/2011, 119-127.

je zaveštalac oslobodio prethodnog nasljednika od ograničenja koja se odnose na raspolaganja pravima iz zaostavštine (*Befreiung des Vorerben*), ta okolnost se takođe mora navesti u nasljedničkom uverenju (§ 2363 BGB). Time što insistira da se u nasljedničkom uverenju navode podaci o fideikomisarnoj supstituciji zakonodavac štiti potonjeg nasljednika od neovlašćenih raspolaganja prethodnog nasljednika. Sadrži li nasljedničko uverenje podatke o fideikomisarnoj supstituciji, potonji nasljednik može svoje pravo da suprotstavi prema pravnim sledbenicima prethodnog nasljednika, jer se tada na njih neće primeniti pravila o zaštiti savesnih pribavilaca.⁴⁹

Takođe, ako je zaveštalac imenovao izvršioca testamenta (*Testamentvollstrecker*), to imenovanje mora da bude navedeno u nasljedničkom uverenju (§ 2364 BGB). Uspešno obavljanje dužnosti izvršioca testamenta podrazumeva da nasljednikova sloboda raspolaganja dobrima iz zaostavštine bude ograničena.⁵⁰ Unošenjem podatka o imenovanju izvršioca testamentu u nasljedničko uverenje, sprečava se da ta ograničenja nasljednikovog prava raspolaganja budu osujećena primenom pravila o zaštiti savesnih sticalaca.⁵¹

Nasljedničko uverenje ne sme da sadrži druge navode, ma koliko oni bili relevantni za nasledno pravo, osim onih koji su izričito predviđeni zakonom.⁵² U nasljedničkom uverenju se ne navodi sastav zaostavštine.⁵³ Takođe, u nasljedničkom uverenju ne stoje podaci o obligacionopravnim obavezama koje terete zaostavštinu (legati, nalozi, obaveza isplate nužnog dela, dugovi zaostavštine).⁵⁴ Ovo pravilo objašnjava se činjenicom da je jedina funkcija nasljedničkog uverenja da posvedoči kome je nakon smrti ostavioca pripala zaostavština kao takva.⁵⁵ U ovom segmentu ogleda se još jedna ključna razlika između srpskog ostavinskog rešenja i nemačkog *Erbschein*-a. Prema čl. 122 srpskog Zakona o vanparničnom postupku (ZVP) ostavinsko rešenje mora između ostalog da sadrži podatke o sastavu zaostavštine, podatke o legatarima i licima koja imaju plodouživanje na

⁴⁹ J. Mayer, *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch* (Red. G. Schlichtling), München 2004, § 2363, Rn 2 (MünchKomm/Mayer).

⁵⁰ Upor. R. Frank, 148: „Jak pravni položaj izvršioca testamentu ima za posledicu razvlašćivanje nasljednika“.

⁵¹ Vid. J. Lange, *Juris Praxiskommentar BGB – Erbrecht* (Hrsg. W. Hau), Saarbrücken 2009, 1922; MünchKomm/Mayer, § 2364, Rn 1.

⁵² U. von Lübtow, II, 1005; K. Muscheler (2010), II, 1718.

⁵³ MünchKomm/Mayer, § 2353 Rn, 40; Staudinger/Schilken, § 2353, Rn 81.

⁵⁴ O tome šta ne sme da sadrži nasljedničko uverenje, vid. iscrpan katalog kod: Staudinger/Schilken, § 2353, Rn 81.

⁵⁵ C. Ahrens, 1245; MünchKomm/Mayer, § 2353, Rn 38-40.

stvarima iz zaostavštine. Ako se nakon pravnosnažnosti ostavinskog rešenja pronađe imovina za koju se nije znalo da pripada zaostavštini, sud donosi dopunsko ostavinsko rešenje (čl. 128 ZVP).

2. – Vrste

U zavisnosti od konkretnih naslednopravnih posledica ostaviočeve smrti koje su njima posvedočene, nemačko pravo razlikuje nekoliko vrsta nasledničkih uverenja. Osnovni model je isključivo nasledničko uverenje (*Alleinerbschein*) koje se izdaje kada celokupnu zaostavštinu nasleđuje samo jedan naslednik (§ 2353 BGB).

Delimičnim nasledničkim uverenjem (*Teilerbschein*) potvrđuje se da je jedno lice nasledilo alikvotni deo zaostavštine (§ 2353 BGB). Ono sadrži podatke o jednom sanasledniku i veličini njegove nasledne kvote. U delimičnom nasledničkom uverenju ne navode se podaci o ostalim sanaslednicima i veličini njihovih naslednih delova.⁵⁶ Sanaslednik je ovlašćen da zahteva izdavanje delimičnog nasledničkog uverenja za drugog člana nasledničke zajednice.⁵⁷ Posebnu vrstu delimičnog nasledničkog uverenja predstavlja tzv. nasciturus–nasledničko uverenje (*Nasciturus-Erbschein*). Takvim nasledničkim uverenjem se potvrđuje da je određeno lice ostaviočev naslednik i da ima naslednu kvotu čija je veličina nepoznata usled postojanja nascitursa.⁵⁸

Zajedničko nasledničko uverenje (*gemeinschaftliche Erbschein*) sadrži podatke o svim sanaslednicima i veličini njihovih naslednih delova. Izdavanje zajedničkog nasledničkog uverenja može se inicirati zajedničkim predlogom svih sanaslednika ili na predlog samo jednog od njih (§ 2357 BGB).

Grupnim nasledničkim uverenjem (*Gruppenerbschein*) potvrđuje se nasledničko svojstvo i veličina naslednih kvota samo jedne grupe, a ne svih sanaslednika.⁵⁹ Ova vrsta nasledničkog uverenja nije predviđena zakonom, već je razvijena u sudskoj praksi. Za grupno nasledničko uverenje kaže se da predstavlja sredinu između delimičnog i zajedničkog nasledničkog uverenja.⁶⁰ Potreba za grupnim nasledničkim uverenjem javlja se najčešće prilikom zakonskog nasleđivanja kada se zaostavština deli između više linija (odnosno loza), pri čemu je u nekoj od njih sporna veličina naslednih kvota. Uzmimo da na nasleđe konkurišu dva potomka ostaviočevog brata i tri

⁵⁶ MünchKomm/Mayer, § 2353, Rn 9.

⁵⁷ K. Firsching, H. L. Graf, *Nachlassrecht*, München 2008, 437.

⁵⁸ Staudinger/Schilken, § 2353, Rn 75.

⁵⁹ K. Muscheler (2010), II, 1719.

⁶⁰ U. von Lübtow, II, 1009.

potomka ostaviočeve sestre, pri čemu se ne zna da li je jedan od potomaka ostaviočevog brata doživeo trenutak ostaviočeve smrti. S obzirom da bratovljeva i sestrina linija dele nasledstvo na jednake delove, ovde je jasno da potomci ostaviočeve sestre nasleduju po 1/6. Ostaje samo da se vidi da li će u liniji ostaviočevog brata naslediti samo jedan potomak i dobiti 1/2, ili će biti dva naslednika koji bi nasledili po 1/4. Nemački sudovi dozvoljavaju jednom od sestrića da zahteva izdavanje nasledničkog uverenja u kome će stajati da su tri potomka ostaviočeve sestre postala naslednici i da njihove nasledne kvote iznose po 1/6. Dobra strana ovakvog rešenja jeste to što lice čija je naslednopravna pozicija nesporna ne mora da čeka da se razreši sudbina ostalih sanaslednika da bi ishodovao javnu ispravu kojom će se u pravnom prometu legitimisati kao naslednik sa određenim naslednim delom. U srpskom pravu tako nešto je nezamislivo. Sanaslednici čiji je naslednopravni položaj razjašnjen ne mogu tražiti donošenje delimičnog ostavinskog rešenja u kome bi bile utvrđene samo njihove nasledne kvote. Srpski ostavinski sudovi ne donose nikakvo ostavinsko rešenje dok se ne razjasni pravni položaj svih sanaslednika.⁶¹

Zbirnim nasledničkim uverenjem (*Sammelerbschein*) naziva se slučaj kada jedna isprava sadrži više nasledničkih uverenja.⁶² Ni ova vrsta nasledničkog uverenja nije predviđena zakonom već je razvijena u sudskoj praksi.⁶³ Potrebu za postojanjem zbirnog nasledničkog uverenja nametnule su situacije u kojima se uzastopno nasleduje ista zaostavština.⁶⁴ Uzmimo da je ostaviočeva ćerka umrla neposredno nakon smrti svog oca, čiji je jedini naslednik, a da tu ćerku nasleduju njena dva sina. U takvom slučaju naslednici mogu da zahtevaju izdavanje zbirnog nasledničkog uverenja u kome će stajati da je jedini dedin naslednik njegov ćerka i da su tu ćerku nasledila njena dva sina, svaki po polovinu. To što su dva naslednička uverenja sadržana u istoj ispravi, ne menja ništa u pogledu naslednopravnih dejstava. Sa stanovišta materijalnog naslednog prava ovde postoje dva otvorena nasledstva i dva naslednička uverenja.⁶⁵ Izdavanje zbirnog nasledničkog uverenja moguće je samo ako je za raspravljanje zaostavštine svih ostavilaca nadležan isti ostavinski sud.⁶⁶

⁶¹ Jedini slučaj delimičnog ostavinskog rešenja koji poznaje srpsko pravo jeste tzv. posebno rešenje o legatu, koje ostavinski sud donosi na zahtev legatara kada među učesnicima nije sporno pravo na legat. Vid. čl. 126 ZVP.

⁶² L. Kroiß, *Nomoskommentar BGB – Erbrecht* (Hrsg. L. Kroiß, C. Ann, J. Mayer), Baden-Baden 2010, 1551; Staudinger/Schilken, § 2353, Rn 70.

⁶³ U. von Lübtow, II, 1010.

⁶⁴ Vid. K. Muscheler (2010), II, 1719.

⁶⁵ U. von Lübtow, II, 1010; K. Muscheler (2010), II, 1719.

⁶⁶ K. Firsching, H. L. Graf, 437; Staudinger/Schilken, § 2353, Rn 70.

U slučajevima sa elementom inostranosti naslednik može zahtevati da mu se izda predmetno ograničeno nasledničko uverenje (*gegenständlich beschränkter Erbschein*). Ovakvo nasledničko uverenje ostavinski sud izdaje kada se deo zaostavštine nalazi u inostranstvu (§ 2369 BGB). U slučajevima sa stranim elementom izdavanje sveobuhvatnog nasledničkog uverenja može stvoriti praktične probleme, na primer da organi strane države na čijoj teritoriji se nalazi deo zaostavštine ne priznaju nemačko nasledničko uverenje.⁶⁷ Zbog toga § 2369 BGB predviđa mogućnost izdavanja nasledničkog uverenja koje je ograničeno samo na one predmete iz zaostavštine koji se nalaze u Nemačkoj. Pomenuta odredba propisuje i određena interpretativna pravila na osnovu kojih se određuje gde se neko pravo nalazi. Smatra se da se u Nemačkoj nalaze oni predmeti za koje se od strane nemačkih vlasti vodi određena knjiga ili registar za evidenciju ovlašćenih lica. Za zahteve iz zaostavštine (na primer, ostaviočev zahtev za povraćaj stvari prema licu koje mu je tu stvar ukralo), uzima se da se nalaze u Nemačkoj kada je za tužbu nadležan nemački sud.

IV – Izdavanje nasledničkog uverenja

Postupak izdavanja nasledničkog uverenja ureden normama Građanskog zakonika (BGB) i Zakona o postupcima u porodičnim i vanparničnim stvarima (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit* - FamFG⁶⁸). Pri tome vanparnično zakonodavstvo važi supsidijerno: na postupak izdavanja nasledničkog uverenja primenjuju se norme FamFG-a dokle god ih ne derogiraju specijalna pravila BGB-a.⁶⁹

1. – Nadležnost

Za izdavanje nasledničkog uverenja stvarno nadležan je osnovni sud (*Amtsgericht*).⁷⁰ Izuzetak postoji u državi Baden-Virtemberg (*Baden-Württemberg*), gde je predviđena nadležnost službenog notarijata (*Amtsnotariat*).⁷¹ Mesno nadležan je osnovni sud na čijem području je

⁶⁷ Vid. D. Leipold (2010), 256.

⁶⁸ Ovaj zakon je donet 17. 12. 2008 (BGBl. I, S. 2586), a stupio je na snagu 1. 9. 2009. g. Njime je izvršena reforma nemačkog vanparničnog postupka. O razlozima za donošenje i osnovim opredeljenjima zakona, vid. umesto svih: H. Prütting, *FamFG – Kommentar* (Hrsg: H. Prütting, T. Helms), Köln 2009, 3 i dalje.

⁶⁹ W. Brehm, 273.

⁷⁰ Vid. § 23a, st. 1, tač. 2 Zakona o uređenju sudova (*Gerichtsverfassungsgesetz – GVG*), koji predviđa da su osnovni sudovi nadležni u vanparničnim stvarima ukoliko zakonom nije predviđena nadležnost drugog suda.

⁷¹ § 147 Uvodnog zakona za Građanski zakonik (*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch* - EGBGB) predviđa da se ne ukidaju propisi država na osnovu kojih su za

ostavilac imao prebivalište u mometu smrti. Ukoliko ostavilac nije imao prebivalište u Nemačkoj, mesna nadležnost se određuje prema njegovom poslednjem boravištu (§ 343, st. 1 FamFG). Za slučaj da ostavilac, koji je nemački državljanin, nije u vreme smrti imao ni prebivalište ni boravište u Nemačkoj, za izdavanje nasledničkog uverenja biće nadležan Osnovni sud Šeneberg (*Amtsgericht Schöneberg*) u Berlinu. Ovaj sud može ustupiti predmet nekom drugom osnovnom sudu kada za to postoje važni razlozi (§ 343, st. 2 FamFG).⁷²

Što se tiče međunarodne nadležnosti, do 2009. g. nemački sudovi držali su se „načela istog toka (*Gleichlaufgrundsatz*)“.⁷³ Polazeći od toga da je nemačko vanparnično procesno pravo prilagodjeno nemačkom materijalnom naslednom pravu („isti tok materijalnog i procesnog prava“), sudovi su zasnivali nadležnost u ostavinskim stvarima sa stranim elementom samo u onim slučajevima gde je za nasleđivanje bilo merodavno nemačko pravo.⁷⁴ Danas princip istog toka ne važi. FamFG u § 105 predviđa da se međunarodna nadležnost u vanparničnim postupcima određuje prema pravilima o mesnoj nadležnosti nemačkih sudova. Sledstveno tome, nemački sudovi biće nadležni da izdaju nasledničko uverenje onda kada je ostavilac strani državljanin koji je u Nemačkoj imao poslednje prebivalište, odnosno boravište. Ukoliko je ostavilac strani državljanin koji u momentu smrti nije imao prebivalište ili borvište u Nemačkoj, biće nadležan nemački osnovni sud na čijoj teritoriji se nalaze predmeti iz zaostavštine (§ 343 FamFG).

Funkcionalna nadležnost podeljena je između sudije i višeg pravosudnog službenika. Viši pravosudni službenik (*Rechtspfleger*)

poslove starateljskih ili ostavinskih sudova nadležne druge službe. Državni zakon o vanparničnom postupku Baden–Virtemberga (*Landesgesetz über die freiwillige Gerichtsbarkeit – LFGG*) u § 38 predviđa da poslove ostavinskog suda obavlja notarijat. Za razliku od većine nemačkih država u Baden–Virtembergu ne postoji notarijat latinskog tipa, već tzv. službeni ili državni notarijat. Notari u Baden–Virtembergu nalaze se u državnoj službi (§ 3 LFGG), dok notari latinskog tipa svoju delatnost obavljaju kao slobodno zanimanje. O karakteristikama notarijata latinskog tipa, vid. A. Jakšić, „Notarijat kao javna služba“, *Javnobeležničko pravo* (ur. D. Hiber), Beograd 2005, 85 i dalje; V. Rijavec, „Uloga notara u građanskom pravu Slovenije“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 1/2010, 108 i dalje.

⁷² Ustupanje predmeta celishodno je onda kada je drugi sud u boljoj poziciji da raspravi zaostavštinu, na primer, na njegovom području se nalazi zaostavština, prebivalište lica koje zahteva izdavanje nasledničkog uverenja ili sedište notara koji je sastavio predlog za izdavanje nasledničkog uverenja. Bliže o tome, vid. O. Fröhler, *FamFG – Kommentar* (Hrsg: H. Prütting, T. Helms), Köln 2009, 2078.

⁷³ Vid. odluku bavarskog Vrhovnog zemaljskog suda: BayObLG – Breg. 1 Z 4/86, 13. 11. 1986, *Neue Juristische Wochenschrift*, 19/87, 1148. Ovaj princip je ukinut stupanjem na snagu FamFG. Vid. W. Brehm, 273; D. Leipold (2010), 256.

⁷⁴ Bliže o tome vid. C. T. Ebenroth, 887-888; B. von Hoffmann, K. Thorn, *Internationales Privatrecht*, München 2005, 423; S. Lorenz, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch* (Hrsg. H. G. Bamberger, H. Roth), Bd. III (§§ 1297-2385; EGBGB; CISG), München 2003, 2429.

predstavlja posebnu pravosudnu profesiju koju srpsko pravo ne poznaje. Njegov položaj i nadležnost uređeni su Zakonom o višem pravosudnom službeniku (*Rechtspflegergesetz* - RPfLG) od 5. 11. 1969. Uvođenje viših pravosudnih službenika obrazlaže se težnjom nemačkog zakonodavca da rastereti sudije od delatnosti koje nisu tipično sudijske, kako bi im ostavio više vremena za obavljanje pravih sudijskih poslova.⁷⁵ Pravilo je da postupak sprovodi viši pravosudni službenik (§ 3, st. 2c RPfLG). Izuzetak je predviđen u dva slučaja: kada je podneto raspolaganje za slučaj smrti (testament ili ugovor o nasleđivanju) i kada *in concreto* treba primeniti strano pravo (§ 16, st. 1, tač. 6 RPfLG). O tome da li je postoji raspolaganje za slučaj smrti odlučuje sudija. Viši pravosudni službenik neće sprovoditi postupak ni u onim slučajevima gde je očigledno da je raspolaganje za slučaj smrti ništavo.⁷⁶ Kada postoji raspolaganje za slučaj smrti, a sudija proceni da uprkos tome na konkretni slučaj treba primeniti norme zakonskog nasleđivanja, on može sprovođenje postupka preneti na višeg pravosudnog službenika. Prenošenje nadležnosti na višeg pravosudnog službenika nije dozvoljeno kada se zaostavština raspravlja po stranom pravu (§ 16, st. 1, tač. 6 RPfLG).

2. – Pokretanje postupka. Dispozitiva maksima

Za razliku od srpskog ostavinskog postupka gde važi princip oficijelnosti,⁷⁷ izdavanje nasledničkog uverenja u nemačkom pravu uređeno je u skladu sa načelom dispozicije. Postupak se pokreće predlogom (§ 2353 BGB). Svojtvo predlagača pored isključivog naslednika, mogu imati: svaki sanaslednik, prethodni naslednik dok ne nastupi supstitucionni slučaj, potonji naslednik nakon nastupanja supstitucionog slučaja, izvršlac testamenta i upravitelj nasledstva. Lica koja imaju obligacione zahteve prema zaostavštini (legatar, nužni naslednik) nisu legitimisani za podnošenje predloga. Isto važi i za staraoca zaostavštine.⁷⁸ Takođe, Zakon o građanskom sudskom postupku (*Zivilprozessordnung* – ZPO) u § 792 predviđa da poverilac naslednika može da zahteva izdavanje nasledničkog uverenja ukoliko mu je ono potrebno za sprovođenje izvršnog postupka.

Sadržina predloga uređena je zakonom (§§ 2354, 2355 BGB). U svakom predlogu za izdavanje nasledničkog uverenja neophodno je da se

⁷⁵ Vid. L. Rosenberg, K. H. Schwab, P. Gottwald, 133, koji za poslove pravosudnog službenika kažu da su „nesudijski (*nichtrichterliche Geschäfte*)“.

⁷⁶ Vid. W. Brehm, 271.

⁷⁷ Ostavinski postupak u Srbiji pokreće sud po službenoj dužnosti. Izuzetak je predviđen samo onda kada u zaostavštini nema nepokretnosti. Tada se ostavinski postupak pokreće predlogom. Vid. I. Babić, „Važnija načela ostavinskog postupka“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 6/1992, 611-613.

⁷⁸ Vid. C. Ahrens, 1250-1251; W. Brehm, 270; C. T. Ebenroth, 700.

navedu: vreme ostaviočeve smrti, da li pred sudom teče parnica o naslednom pravu, podaci o licima koja bi predlagača isključila iz nasledstva ili bi umanjila njegov nasledni deo da nisu otpala iz nasledstva, kao i razlog zbog kojeg ta lica nisu stekla nasledno pravo (na primer, ako je ostaviočeva žena umrla pre njega, a ćerka dala negativnu naslednu izjavu, ostaviočev sin kao podnosilac predloga za izdavanje nasledničkog uverenja mora da naznači podatke o ostaviočevoj ženi i ćerki i razloge zbog kojih nisu postale naslednici.) Ostali elementi sadržine zavise od toga da li predlog za izdavanje nasledničkog uverenja podnosi zakonski ili testamentarni naslednik. Predlog koji podnosi zakonski naslednik, pored navedenih elemenata, mora da sadrži: podatke o odnosu sa ostaviocem na kome počiva svojstvo zakonskog naslednika (da li je ostaviočev supružnik, sestra, stric, usvojenik itd.), podatke o postojanju lica koja bi predlagača isključila iz nasledstva ili mu umanjila nasledni deo, podatke o ostaviočevim raspolaganjima za slučaj smrti. Predlagač koji konkuriše na nasleđe na osnovu raspolaganja za slučaj smrti (testament, ugovor o nasleđivanju), u predlogu za izdavanje nasledničkog uverenja mora da označi pravni posao na kojem počiva njegovo pravo i da navede da li postoje i koja su druga ostaviočeva raspolaganja *mortis causa*.

Pored elemenata koji su propisani zakonom, teorija i sudska praksa stoje na stanovištu da predlog za izdavanje nasledničkog uverenja mora da sadrži precizne i potpune podatke o ostavioocu i nasledniku.⁷⁹ Takođe, neophodno je da predlog ima petitum.⁸⁰ Predlagač mora da navede tačnu sadržinu nasledničkog uverenja čije izdavanje zahteva (da li nasleđuje kao isključivi naslednik ili sanaslednik, kolika mu je nasledna kvota).⁸¹ Zbog dispozitivne maksime koja vlada nemačkim ostavinskim postupkom nije dozvoljeno da predlagač navede samo činjenice i da „sadržinu nasledničkog uverenja prepusti sudijskoj oceni.“⁸²

Za podnošenje predloga nije propisana posebna forma. U praksi se predlog za izdavanje nasledničkog uverenja najčešće podnosi usmeno na zapisnik pred sudom.⁸³

Predlagač je dužan da priloži dokaze kojima potkrepljuje svoje činjenične navode (§ 2356 BGB). Od te dužnosti je oslobođen u pogledu

⁷⁹ Vid. O. Fröhler, 2163; L. Kroiß, 1540.

⁸⁰ Drugačije je u srpskom pravu. Kada se zaostavština pokreće predlogom, predlagač nije dužan da naznači kakve naslednopravne posledice ostavinski sud treba da utvrdi. Dovoljno je da navede činjenice i da od suda zatraži sprovođenje ostavinske rasprave.

⁸¹ Vid. W. Brehm, 267; Staudinger/Schilken § 2353, Rn 56.

⁸² Staudinger/Schilken § 2353, Rn 56.

⁸³ W. Brehm, 269; L. Kroiß, 1540.

opštepoznatih činjenica. Činjenični navodi koji se tiču vremena ostaviočeve smrti i odnosa između ostavioca i nasljednika moraju se dokazati javnim ispravama. To su po pravilu izvodi iz matičnih knjiga.⁸⁴ Predlagač koji zasniva svoje nasledno pravo na raspolaganju za slučaj smrti, obavezan je da priloži odgovarajuću ispravu (testament, ugovor o nasleđivanju i sl.). Ukoliko se tražene isprave ne mogu pribaviti, ili je njihovo pribavljanje moguće samo uz nesrazmerne teškoće, predlagač može navesti druga dokazna sredstva.⁸⁵ Ostali relevantni činjenični navodi dokazuju se tako što predlagač polaže pred sudom ili notarom prokaznu (otkrivajuću) zakletvu⁸⁶ da mu nije poznato ništa što bi protivrečilo činjenicama koje je naveo. Predlagač neće morati da polaže prokaznu zakletvu ukoliko ostavinski sud proceni da to nije neophodno (§ 2356 BGB).

Dispozitivna maksima ne dolazi do izražaja samo kod pokretanja postupka. Nemački ostavinski sudovi striktno su vezani predlogom za izdavanje nasledničkog uverenja.⁸⁷ Ta vezanost ima šire dejstvo nego vezanost parničnog suda tužbenim zahtevom.⁸⁸ Naime u parničnom postupku sud ne može da izrekne nešto što tužilac nije zahtevao, niti u izreci presude može stajati više od zahtevanog, ali je dozvoljeno delimično odbijanje tužbenog zahteva, tj. da se dosudi manje od traženog.⁸⁹ U nemačkom ostavinskom postupku insistira se na tome da predlog bude sadržinski identičan sa nasledničkim uverenjem čije se izdavanje zahteva – ostavinski sud može predlog takav kakav jeste prihvatiti ili odbiti.⁹⁰ Na

⁸⁴ Bliže o tome, vid. MünchKomm/Mayer, § 2356, Rn 21.

⁸⁵ Do primene ovog pravila u praksi dolazi najčešće onda kada su troškovi pribavljanja potrebnih javnih isprava nesrazmerno veliki u odnosu na vrednost zaostavštine. U takvim situacijama kao dokazno sredstvo mogu se koristiti i izjave svedoka, crkvene krštenice, stari registri porodičnog porekla i sl. Vid. Staudinger/Schilken § 2356, Rn 28-31.

⁸⁶ Prokazna zakletva (*Eidesstattliche Versicherung*) predstavlja usmenu ili pismenu izjavu učesnika u postupku koja se odnosi na njegove sopstvene radnje ili na neke druge činjenice, a koja u građanskim sudskim postupcima služi kao dokazno sredstvo za utvrđivanje verodostojnosti određene tvrdnje. Vid. § 31 FamFG. Njena dokazna snaga proističe odatle što davanje lažne prokazne zakletve predstavlja krivično delo. Krivični zakonik (*Strafgesetzbuch - StGB*) u § 156 predviđa da se za davanje lažne prokazne zakletve može izreći kazna zatvora do tri godine ili novčana kazna. O prokaznoj zakletvi kao dokaznom sredstvu u nemačkom vanparničnom postupku, vid. H. Prütting, *FamFG – Kommentar* (Hrsg. H. Prütting, T. Helms), Köln 2009, 257. Važeće srpsko pravo ne poznaje ovu ustanovu. Međutim, u Zakonu o izvršenju i obezbeđenju Kraljevine Jugoslavije iz 1930. g. (§ 46) postojala je prokazna zakletva kao procesni institut čija je svrha da se izvršenik (dužnik) pod pretnjom krivičnog gonjenja natera da otkrije (prokaže) imovinu na kojoj se može sprovesti izvršenje. Bliže o tome: S. Culja, *Građansko procesno pravo Kraljevine Jugoslavije*, Beograd 1938, II, 25.

⁸⁷ C. Ahrens, 1252; W. Brehm, 268.

⁸⁸ W. Brehm, 268.

⁸⁹ Vid. M. Vollkommer, „Verfahrensgrundsätze des Zivilprozesses“, *Lexikon des Zivilverfahrensrechts* (Hrsg. G. Lüke, H. Prütting), Neuwied/Kriftel 1989, 338.

⁹⁰ R. Stürmer, *BGB – Kommentar* (Hrsg. O. Jauernig), München 2003, 1880.

primer, ako jedan od sanaslednika zahteva da se izda delimično nasledničko uverenje u kome će stajati da njegov nasledni deo iznosi 1/2, a iz sprovedene ostavinske rasprave proističe da nasledna kvota iznosi 1/3, ostavinski sud ne sme da izda delimično nasledničko uverenje u kome bi stajalo da je nasledna kvota predlagača 1/3.⁹¹ Ovako strogo postavljena dispozitivna maksima čini položaj predlagača nezavidnim, jer se od njega očekuje da sam tačno utvrdi naslednopravne posledice ostaviočeve smrti, kako bi mogao da podnese predlog za izdavanje nasledničkog uverenja. Da bi olakšalo položaj predlagača, nemačko pravo dozvoljava eventualno spajanje predloga. Predlagač može istaći dva predloga, od kojih će jedan označiti kao glavni (*Hauptantrag*), a drugi kao pomoćni (*Hilfsantrag*). Ostavinski sud odlučuje o pomoćnom predlogu ako utvrdi da je glavni neosnovan.⁹²

3. – Ostavinska rasprava

U stadijumu ostavinske rasprave zadatak ostavinskog suda sastoji se u tome da ispita da li predlagač ima onaj naslednopravni položaj koji je naveo u predlogu za izdavanje nasledničkog uverenja. Ovaj zadatak podrazumeva da ostavinski sud utvrdi relevantno činjenično stanje. Nakon toga, sud podvodi te činjenice pod merodavne materijalnopravne norme i na osnovu toga zaključuje da li predlagač zaista poseduje naslednopravni položaj za koji tvrdi da ga je stekao.⁹³ U pogledu utvrđivanja činjenica, u nemačkom ostavinskom postupku važi istražno načelo (*Amtsermittlungsprinzip*). Ostavinski sud nije ograničen na izvođenje dokaza koje je ponudio predlagač.⁹⁴ On je dužan da pokrene neophodnu službenu istragu i da izvede i neke druge dokaze koji se čine podobnim. Sud može da objavi javni poziv da druga lica prijave nasledno pravo koje im pripada (§ 2358 BGB).

Ostavinski sud izdaje nasledničko uverenje samo ako smatra za utvrđene one činjenice koje su neophodne za osnovanost predloga (§ 2359 BGB). Činjenice se smatraju utvrđenim kada sud stekne ubeđenje o njihovom postojanju.⁹⁵ Ako takvog ubeđenja nema (*non liquet* situacija), odlučuje se primenom pravila o teretu dokazivanja.⁹⁶ Na primer, ukoliko ostavinski sud, pošto je saslušao svedočenje dva lekara, ne može da stekne ubeđenje o tome da li je zaveštalac bio sposoban za rasuđivanje u vreme sastavljanja testamenta, primenom pravila o teretu dokazivanja on će uzeti

⁹¹ W. Brehm, 268.

⁹² W. Brehm, 267-268; L. Kroiß, 1545.

⁹³ Vid. D. Leipold (2010), 255.

⁹⁴ Vid. C. T. Ebenroth, 699; MünchKomm/Mayer, § 2358, Rn 5; Staudinger/Schilken, § 2356, Rn 7.

⁹⁵ Vid. D. Leipold (2010), 255.

⁹⁶ Bliže o tome vid. W. Brehm, 275; L. Kroiß, 1547-1548.

da je zaveštalac imao testamentarnu sposobnost i testamentarnom nasledniku će izdati nasledničko uverenje.⁹⁷

Ukoliko među učesnicima u postupku dođe do spora o činjenicama ili primeni prava, o tome odlučuje sam ostavinski sud. Nemačko pravo ne poznaje mogućnost da sud prekine ostavinski postupak i učesnika uputi na parnicu.⁹⁸

4. – Odluka ostavinskog suda o izdavanju nasledničkog uverenja

O osnovanosti predloga za izdavanje nasledničkog uverenja ostavinski sud odlučuje rešenjem (*Beschluss*). Ako je predlog za izdavanje nasledničkog uverenja neosnovan, sud će doneti odbijajuće rešenje (*Zurückweisungsbeschluss*).⁹⁹ Međutim, ako je sud na osnovu rezultata ostavinske rasprave došao do zaključka da je predlog osnovan, doneće rešenje kojim utvrđuje da postoje činjenice potrebne za izdavanje nasledničkog uverenja (*Anordnungsbeschluss*). Pravilo je da to rešenje proizvodi dejstvo u momentu donošenja i nije neophodno da bude dostavljeno predlagaču (§ 352, st. 1 FamFG). Ovo rešenje nije isto što i nasledničko uverenje. Nasledničko uverenje predstavlja poseban sudski akt i izdaje se u posebnoj ispravi.¹⁰⁰

Ostavinski sud, po pravilu, istovremeno donosi i rešenje i nasledničko uverenje i dostavlja ih predlagaču. On ne mora da čeka da rešenje postane pravnosnažno da bi izdao nasledničko uverenje. Od ovog pravila postoji izuzetak kada je u ostavinskom postupku bilo spora među učesnicima. Na primer, testamentarni naslednik zahteva izdavanje nasledničkog uverenja u kome bi stajalo da je on jedini ostaviočev univerzalni sukcesor, zakonski naslednik tvrdi da je testament ništav, a ostavinski sud nalazi da je predlog testamentarnog naslednika osnovan i donosi rešenje kojim utvrđuje da postoje činjenice potrebne da se testamentarnom nasledniku izda nasledničko uverenje. U ovakvim slučajevima postoje realni izgledi da će zakonski naslednik uložiti žalbu. Zbog toga ostavinski sud prvo dostavlja

⁹⁷ Kada je reč o sposobnosti za sačinjavanje testamenta, teret dokazivanja leži na onome ko tvrdi da zaveštalac nije imao testamentarnu sposobnost. Vidi odluku berlinskog *Kammergericht*-a: KG – 1 W 4291/98, 7. 9. 1999, *Neue Juristische Wochenschrift*, 12/2001, 903. O utvrđivanju testamentarne sposobnosti u ostavinskom postupku i primeni pravila o teretu dokazivanja, vid. iscrpno kod: K.-H. Schmitz, *Handbuch der Beweislast im Privatrecht – Band II: BGB Sachen-, Familien- und Erbrecht, Recht der EG, UN-Kaufrecht* (Hrsg. G. Baumgärtel, H.-W. Laumen), Köln-Berlin 1999, 1199-1200.

⁹⁸ C. T. Ebenroth, 701. Drugačije je u srpskom pravu, gde ostavinski sud u slučaju spora o činjenicama od kojih zavisi pravo na nasleđe prekida postupak i upućuje na parnicu učesnika čije pravo smatra manje verovatnim (čl. 119 ZVP).

⁹⁹ W. Brehm, 276; O. Fröhler, 2165.

¹⁰⁰ O. Fröhler, 2165; D. Leipold (2010), 255; K. Muscheler (2010), II, 1714.

rešenje učesnicima, a sa izdavanjem nasledničkog uverenja čeka dok rešenje ne postane pravnosnažno (§ 352, st. 2 FamFG). Na taj način se sprečava ishitreno puštanje u pravni promet nasledničkog uverenja za koje postoji sumnja da je netačno i koje bi zahvaljujući načelu pouzdanja dalo mogućnost prividnom nasledniku da raspolaže predmetima iz zaostavštine i tako nanese nenadoknadivu štetu pravom nasledniku.¹⁰¹

5. – Pravni lekovi

Redovan pravni lek u postupku izdavanja nasledničkog uverenja je žalba protiv rešenja (*Beschwerde*). Protiv rešenja kojim se odbija predlog za izdavanje nasledničkog uverenja žalba je uvek dozvoljena. Protiv rešenja kojim se utvrđuje da postoje činjenice potrebne za izdavanje nasledničkog uverenja dozvoljena je žalba samo ako nasledničko uverenje nije izdato.¹⁰² Nakon izdavanja nasledničkog uverenja žalba je dozvoljena ukoliko se njome zahteva povlačenje nasledničkog uverenja (§ 352, st. 3 FamFG). U tom slučaju, ako se ispostavi da je žalba osnovana, drugostepeni sud nalaže ostavinskom sudu da povuče nasledničko uverenje.¹⁰³

Za žalbu protiv rešenja važe opšta pravila vanparničnog postupka. Dopusštenost žalbe uslovljena je vrednošću žalbenog predmeta koja mora biti veća od 600 evra (§ 61 FamFG). Pravo na žalbu protiv rešenja kojim je odbijen predlog za izdavanje nasledničkog uverenja ima predlagač. Protiv rešenja kojim se utvrđuje da postoje činjenice potrebne za izdavanje nasledničkog uverenja žalbu može podići svako lice na čiji se pravni položaj to rešenje negativno odrazilo (§ 59 FamFG). Na primer, ako je izdato nasledničko uverenje po predlogu prethodnog naslednika, potonji naslednik može izjaviti žalbu ukoliko u nasledničkom uverenju nije naznačeno postojanje fideikomisarne supstitucije.¹⁰⁴ Rok za žalbu iznosi mesec dana, a računa se od dostavljanja rešenja učesniku (§ 63 FamFG). Žalba se predaje ostavinskom sudu (§ 64 FamFG). Ostavinski sud može usvojiti žalbu i preinačiti svoju odluku ukoliko smatra da je ona osnovana. U suprotnom, on je dužan da bez odlaganja dostavi žalbu drugostepenom sudu (§ 68 FamFG). Za odlučivanje po žalbi nadležan je vrhovni zemaljski sud – *Oberlandesgericht* (§ 119, st. 1, tač. 1b GVG).

Odluke drugostepenog suda napadaju se revizijom protiv rešenja (*Rechtsbeschwerde*). U ostavinskim stvarima revizija se može izjaviti samo ako je drugostepeni sud to dozvolio u svom rešenju. Drugostepeni sud može dozvoliti izjavljivanje revizije u dva slučaja: 1° ako je u pitanju pravna stvar

¹⁰¹ D. Leipold (2010), 255; K. Muscheler (2010), II, 1714.

¹⁰² W. Brehm, 285.

¹⁰³ O. Fröhler, 2166.

¹⁰⁴ Vid. A. Abramenko, *FamFG – Kommentar* (Hrsg: H. Prütting, T. Helms), Köln 2009, 487.

koja ima načelan značaj i 2° ako potrebe unapređenja prava i obezbeđenja jedinstvene sudske prakse nalažu da o konkretnoj pravnoj stvari odluči revizijski sud (§ 70 FamFG). Rok za izjavljivanje revizije iznosi mesec dana, a računa se od dana kada je učesniku dostavljeno drugostepeno rešenje (§ 71 FamFG). Revizija se može izjaviti samo zbog pogrešne primene materijalnog prava. Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje ne predstavlja revizijski razlog (§ 72 FamFG). O reviziji odlučuje Savezni vrhovni sud – *Bundesgerichtshof* (§ 133 GVG).

6. – Povlačenje nasledničkog uverenja

Izdavanje netačnog nasledničkog uverenja dovodi u opasnost interese pravog naslednika. Netačno nasledničko uverenje daje prividnom nasledniku mogućnost da se u pravnom prometu legitimise kao ostaviočev univerzalni sukcesor. Savesna treća lica, blagodareći načelu pouzdanja u tačnost nasledničkog uverenja, mogu da punovažno pribave predmete iz zaostavštine na osnovu pravnog posla sa prividnim naslednikom, čime se ozbiljno ugrožava pravi naslednik. Da bi zaštitio interese pravog naslednika, nemački zakonodavac predviđa dužnost ostavinskog suda da povuče netačno nasledničko uverenje (§ 2361 BGB).

Nasledničko uverenje se smatra netačnim kada u vreme vođenja ostavinskog postupka nisu postojale pretpostavke za njegovo izdavanje ili kada one naknadno otpadnu.¹⁰⁵ Nasledničko uverenje može biti netačno *ex tunc*, na primer kada ostavinski sud izda nasledničko uverenje zakonskom nasledniku jer mu nije bilo poznato da je iza ostavioca ostao testament. Ukoliko je izdato nasledničko uverenje prethodnom nasledniku, nastupanjem supstitucionog slučaja ono *ex nunc* postaje netačno, jer prethodni naslednik gubi svojstvo univerzalnog sukcesora.¹⁰⁶ Očigledne omaške u pisanju nemaju za posledicu povlačenje nasledničkog uverenja, već samo njegovu ispravku.¹⁰⁷

Vanparnični postupak za povlačenje netačnog nasledničkog uverenja (*Einziehungsverfahren*) sprovodi sud koji je to uverenje izdao. Ovo pravilo važi i onda kada je postupak za izdavanje nasledničkog uverenja vođen pred nenadležnim sudom.¹⁰⁸ U postupku za povlačenje nasledničkog uverenja ne važi dispozitivna maksima. Postupak se može pokrenuti po predlogu zainteresovanog lica, a to može učiniti i sud *ex officio* (§ 2361, st. 3 BGB). Pošto nasledničko uverenje nije podobno za materijalnu pravnosnažnost,

¹⁰⁵ E. Dillberger, T. Fest, „Vorgehen gegen einen unrichtiges Erbschein“, *Juristische Schulung*, 12/2009, 1099; C. T. Ebenroth, 702-703; MünchKomm/Mayer, § 2361, Rn 2.

¹⁰⁶ MünchKomm/Mayer, § 2361, Rn 4.

¹⁰⁷ O. Fröhler, 2169.

¹⁰⁸ W. Brehm, 279; O. Fröhler, 2168.

moгуćnost njegovog povlaćenja nije ograničena rokovima.¹⁰⁹ Kada utvrdi da postoje pretpostavke za povlaćenje nasledničkog uverenja sud će doneti rešenje kojim određuje povlaćenje.¹¹⁰ Ukoliko imalac ne vrati nasledničko uverenje u sud, rešenje o povlaćenju nasledničkog uverenja može se prinudno izvršiti (§ 86 FamFG). Od momenta kada imalac vrati nasledničko uverenje, ono *ex lege* biva stavljeno van snage i za njega se više ne vezuje načelo pouzdanja (§ 2361, st. 1 BGB).

Ukoliko nasledničko uverenje ne može odmah da bude vraćeno, ostavinski sud je dužan da donese rešenje kojim ga stavlja van snage (*Kraftloserklärungsbeschluss*). Rešenje se mora istaći na oglasnu tablu suda ili objaviti u elektronskom informacionom sistemu koji sud koristi za oglašavanje (§ 186 ZPO). Takođe, sud može odlučiti da se rešenje objavi u Saveznom oglasnom biltenu (*Bundesanzeiger*) ili u drugim listovima (§ 187 ZPO). Dejstva stavljanja van snage nastupaju istekom roka od mesec dana od poslednjeg objavljivanja rešenja u službenim listovima (§ 2361 BGB).

Povlaćenje nasledničkog uverenja pravi naslednik može ishoditi i u parničnom postupku. Pravni poredak daje mogućnost pravom nasledniku da protiv držaoca netačnog nasledničkog uverenja podigne kondemnatornu tužbu kojom će od njega zahtevati da to uverenje preda ostavinskom sudu (§ 2362 BGB).

7. – Odnos ostavinskog i parničnog postupka

Ostavinski postupak u srpskom pravu okončava se donošenjem ostavinskog rešenja koje je podobno za materijalnu pravnosnažnost.¹¹¹ Pravnosnažno ostavinsko rešenje ima, po pravilu, obavezujuće dejstvo i za parnični sud, mada od tog pravila postoje brojni izuzeci.¹¹² Nemačko nasledničko uverenje nije podobno za materijalnu pravnosnažnost.¹¹³ Sledstveno tome, nasledničko uverenje ne obavezuje parnični sud. Na primer, ako je izdato nasledničko uverenje u kome stoji da je lice A jedini ostaviočev naslednik, to ne sprečava ostale pravne subjekte da protiv njega podižu naslednopravni zahtev.

¹⁰⁹ E. Dillberger, T. Fest, 1099-1100.

¹¹⁰ E. Dillberger, T. Fest, 1100; O. Fröhler, 2170. Držaocu se određuje rok u kome mora da vrati nasledničko uverenje ostavinskom sudu. Taj rok obično iznosi dve nedelje

¹¹¹ Bliže o tome vid. I. Babić, „Dejstvo pravnosnažnog rješenja o nasljeđivanju“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 3-4/1993, 381 i dalje; D. Petrović, „Dejstvo pravnosnažnog rešenja o nasljeđivanju“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 3-4/1963, 426 i dalje.

¹¹² Vid. D. Đurđević, *Institucije naslednog prava*, Beograd 2011, 312 i dalje.

¹¹³ W. Brehm, 277; C. T. Ebenroth, 703; D. Leipold (2010), 257.

Nasuprot tome, ostavinski sud je vezan pravnosnažnom presudom parničnog suda.¹¹⁴ Međutim, ovde treba voditi računa o subjektivnim granicama pravnosnažnosti presude parničnog suda, jer ona deluje samo prema strankama i njihovim pravnim sledbenicima (§ 325 ZPO). Ostavinski sud je vezan presudom parničnog suda samo onda kada se kao učesnici u ostavinskom postupku pojavljuju lica koja su bila stranke u parničnom postupku. Uzmimo, na primer, da ostavilac ima dva sina i ćerku, a da je jedan od sinova protiv svog brata podigao tužbu za utvrđenje da je jedini naslednik i dobio spor. Postojanje takve pravnosnažne presude ne sprečava sud da ostaviočevoj ćerki izda nasledničko uverenje u kome bi stajalo da je ona jedini naslednik.¹¹⁵

V – Zaključna razmatranja

Nemački zakonodavac omogućuje naslednicima da se u pravnom prometu legitimišu kao ostaviočevi univerzalni sukcesori putem sudskog uverenja koje nije podobno za materijalnu pravnosnažnost. U poređenju sa srpskim ostavinskim rešenjem koje je podobno za materijalnu pravnosnažnost, nemački *Erbschein* se, bar na prvi pogled, ne čini kao sredstvo koje doprinosi sigurnosti u pravnom prometu. Međutim, materijalna pravnosnažnost srpskog ostavinskog rešenja ne znači puno savesnim trećim licima, jer ona na njega ne mogu da se oslone. Ispostavlja se da sigurnosti pravnog prometa više doprinosi načelo pouzdanja u tačnost *Erbschein*-a, kao i mogućnost da se netačan *Erbschein* povuče iz pravnog prometa.

Poređenje nemačkog nasledničkog uverenja i srpskog ostavinskog rešenja ukazuje na dva različita pravna pristupa. Nemačko ostavinsko pravo oslanja se na dispoziciju i teži da zaštiti treća savesna lica. Srpsko ostavinsko pravo utemeljeno je na oficijelnosti i potrebi da pruži najveću moguću zaštitu pravom nasledniku. Nemački pristup je pravilniji. Treća lica malo šta mogu da učine kako bi saznala da naslednik nije onaj na koga ostavinsko rešenje, odnosno *Erbschein* ukazuje. S druge strane, ukoliko se aktivira i preuzme inicijativu oko rasvetljavanja naslednopravnih posledica smrti svog ostavioca (umesto da čeka da sastavljači smrtovnice i ostavinski sud *ex officio* odrade posao za njega), pravi naslednik može sam da efikasno zaštiti svoje interese i spreči donošenje sudskog akta kojim će neko drugi biti deklarisan kao univerzalni sukcesor.

¹¹⁴ W. Brehm, 277; D. Leipold (2010), 258.

¹¹⁵ Primer naveden prema: W. Brehm, 277.

Dejan B. Đurđević, Ph.D.
Associate Professor
University of Belgrade Faculty of Law

THE CERTIFICATE OF INHERITANCE (*ERBSCHEIN*) IN GERMAN LAW

In German law, the succession is determined either by law, or by disposition in contemplation of death. The heirs, or the residuary devisees of the deceased step into the shoes of the decedent at his death, by virtue of law. In other words, transmission of property at death occurs ex lege; it does not require a constructive decision of the probate court. The certificate of inheritance (Erbschein) is a document, issued by the probate court in Germany, at the successor's request, as a proof of his right as beneficiary. This certificate states who became heir(s), and at which share, and is indispensable for the heir(s) to dispose of real estate, or bank assets. The author examines different types of certificates of inheritance, the proceedings before surrogate courts in which they are issued, presumption of accuracy of these certificates, and legal protection of the reliance in their accuracy in good faith. The author calls special attention to comparative differences between the German legal institute of certificate of inheritance, and the decisions rendered by the Serbian courts in probate proceedings.

Key words: *Certificate of inheritance (Erbschein). – Inheritance. – Probate decision. – Probate process.*